

ARUANNE

Aruanne hõlmab ajavahemikku 01.07.12 – 30.06.14

Koostatud Eesti Vabariigi Valitsuse poolt vastavalt Euroopa Sotsiaalkindlustuskoodeksi artiklile 76 Euroopa Sotsiaalkindlustuskoodeksi meetmete kohta, mida pole ratifitseeritud.

Eesti Vabariigil on ratifitseerimata Euroopa Sotsiaalkindlustuskoodeksi VI osa, mis puudutab töövigastushüvitist.

I.

Koodeksi VI osa on seotud järgmiste õigusaktidega:

Seadused:

- 1) Töötervishoiu ja tööohutuse seadus;
- 2) Võlaõigusseadus;
- 3) Ravikindlustuse seadus;
- 4) Riikliku pensionikindlustuse seadus.

Vabariigi Valitsuse määrused:

- 1) Püsiva töövõimetuse, selle tekkimise aja, põhjuse ja kestuse arstliku töövõimetuse ekspertiisiga tuvastamise kord. Vt allpool.

Sotsiaalministri määrused:

- 1) Riikliku pensioni määramise, ümberarvutamise ja maksmise juhend;
- 2) Ajutise töövõimetuse hüvitise määramiseks ja maksmiseks vajalike dokumentide ja andmete koosseis ning hüvitise määramise ja maksmise kord;
- 3) Töövõime kaotuse protsendi määramise kord;
- 4) Kutsehaiguste loetelu.

Kõik skeemid on kohustuslikud.

Seadusandlus on kättesaadav Riigi Teatajas aadressil www.riigiteataja.ee ning mitteametlikud tõlked on kättesaadavad inglise keeles aadressil www.legaltext.ee.

II.

Perioodiliste hüvitiste standarditele vastavuse hindamine on esitatud kas seisuga 31. detsember 2013 või sama aasta aastakeskmiste näitajate alusel. Sotsiaalkindlustusega hõlmatud isikute ja sotsiaalkindlustushüvitisi saavate isikute arvstatistika on antud seisuga 31. detsember 2013.

Eesti õigusakte ja praktikat on analüüsitud 31. detsembri 2013 seisuga, kui pole näidatud muud kuupäeva.

Käesolevas raportis viidatud artiklite 10, 16, 54, 56, 60, 62, 65 ja 66 ning 12, 18, 58, 64 kohta vaata informatsiooni Euroopa Sotsiaalkindlustuskoodeksi ratifitseeritud osade üheksandast raportist.

VI OSA – TÖÖVIGASTUSHÜVITIS

Artikkel 32

Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse § 22 ja 23 sätestavad tööõnnetuse ja kutsehaiguse definitsioonid.

Tööõnnetuse või kutsehaiguse puhul:

- raviteenuseid osutatakse ja haigushüvitisi makstakse vastavalt Ravikindlustuse seadusele;
- töövõimetuspensione ja toitjakaotuspensione makstakse vastavalt Riiklikule pensionikindlustuse seadusele.

Töövõime kaotuse minimaalse ulatuse kohta, mis annab õiguse töövõimetuspensionile vt. Artikli 54 all esitatud informatsiooni.

Lese õiguse kohta toitjakaotuspensionile vt. Artikli 60 all esitatud informatsiooni.

Lisaks ravikindlustus- ja pensionikindlustushüvitistele on töötajal õigus tööandjalt saada tööst põhjustatud tervisekahjustuse eest hüvitist võlaõigusseaduses sätestatud ulatuses. Võlaõigusseaduse järgi on kahju hüvitamise eesmärgiks kahjustatud isiku asetamine olukorda, mis on võimalikult lähedane olukorrale, milles ta oleks olnud, kui kahju hüvitamise kohustuse aluseks olevat asjaolu ei oleks esinenud. Üldjuhul toimub hüvitamine tööandja ja kannatanu vahelise kokkuleppe alusel. Kui kahju tekitamine on kindlaks tehtud, kuid kahju täpset suurust ei saa kindlaks teha, muu hulgas mittevaralise kahju tekitamise ja tulevikus tekkiva kahju korral, otsustab hüvitise suuruse kohus.

Nende juhtumite puhul, mis on toimunud (kutsehaigus kujunenud) enne võlaõigusseaduse kehtima hakkamist, s.o enne 1. juulit 2002. a., kohaldatakse tol ajal kehtinud Tsiviilkoodeksi sätteid ja Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud ajutist korda (Vabariigi Valitsuse 10. juuni 1992 a. määrus nr. 172 „Ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide töötajatele tööülesannete täitmisel saadud vigastuse või muu tervisekahjustusega tekitatud kahju hüvitamise ajutise korra kohta“). See tuleneb võlaõigusseaduse, tsiviilseadustiku üldosa seaduse ja rahvusvahelise eraõiguse seaduse rakendamise seaduse §-st 2, mis sätestab, et asjaolule või toimingule, mis on tekkinud või tehtud enne 1. juulit 2002. a., kohaldatakse asjaolu tekkimise või toimingu tegemise ajal kehtinud seadust.

Kui tööandja on likvideeritud ja õigusjärglane puudub või ühismajand reorganiseeritud, hüvitatakse varalised kahjud riigieelarvest Sotsiaalkindlustusameti kaudu.

Töötervishoiu ja tööohutuse seadus sätestab riigieelarvest makstava hüvitise indekseerimise pensioniindeksiga.

Töötervishoiu ja tööohutuse seaduses on alates 1.03.2007 sätestatud, et kui töökohal töötavad samal ajal vähemalt kahe tööandja töötajad ja puudub tööandja, kes korraldab töid, sõlmivad tööandjad kirjaliku kokkuleppe töötervishoiu- ja tööohutuselase ühistegevuse ning tööandjate vastutuse kohta. Kui kokkulepet ei ole sõlmitud, vastutavad tööandjad kahju tekkimise korral solidaarselt.

Artikkel 33

A. Vastavalt Ravikindlustusseadusele, Riiklikule pensionikindlustuse seadusele ja Sotsiaalmaksuseadusele on kõik töötajad, kelle eest tööandjad maksavad sotsiaalmaksu, kohustuslikult kindlustatud ravikindlustusega ja pensionikindlustusega.

B. Värskendatud statistilised andmed (*Jagu I, Artikkel 74*):

- a) seisuga 31. detsember 2013 oli töötavaid kindlustatud isikuid 584 094 (Haigekassa andmed);
- b) vastavalt Eesti Statistikaameti andmetele oli 2013. aasta lõpus töötajate koguarv 680 000 isikut.
- c) kindlustatud töötajad moodustasid 85,9% töötajatest.

Artikkel 34

A. Tööõnnetusest või kutsehaigusest põhjustatud haigusseisundi puhul tagatakse ravikindlustusseaduse alusel samasugused hüvitised nagu on kirjeldatud Artikli 10 all. Neid hüvitisi finantseeritakse sotsiaalmaksust.

B. Ravikindlustusseaduse all sätestatud hüvitiste osas kehtivad samad reeglid ja kord (sh. patsientide osalemine kulude kandmisel) nagu on kirjeldatud Artikli 10 all.

Täiendavalt toimub hüvitamine võlaõigusseaduse alusel tööandja poolt.

Võlaõigusseaduse § 130 järgi tuleb tervise kahjustamise või kehavigastuse tekitamise korral isikule hüvitada kahjustamisest tekkinud kulud, sealhulgas vajaduste suurenemisest tekkinud kulud ning füüsilist ja hingelist valu ning kannatusi põhjustanud mittevaralise kahju. Samuti hüvitada ka asja hävimisest või kahjustamisest tekkinud varaline kahju.

Isikule kehavigastuse tekitamise või tema tervise kahjustamisega tekitatud kahju hüvitamise kohustuse olemasolul tuleb kahjustatud isikule maksta talle seeläbi tekitatud mittevaralise kahju hüvitisena mõistlik rahasumma.

Isiku surma põhjustamisest tuleneva kahju hüvitamise kohustuse olemasolu korral tuleb hüvitada surma põhjustamisest tekkinud kulud, eelkõige mõistlikud matusekulud, samuti surma põhjustanud tervisekahjustuse või kehavigastuse mõistlikud ravikulud ning kahjustatud isiku vahepealsest töövõimetusel tekkinud kahju.

Kahju tuleb hüvitada ühekordselt makstava rahasummana, välja arvatud juhul, kui vastavalt kahju iseloomule on mõistlik kahju hüvitamine perioodiliste maksetena.

Enne 2002. aasta 1. juulit toimunud juhtumite puhul nägi Vabariigi Valitsuse 10. juuni 1992. a. määrus nr. 172 ette, et õnnetuse eest vastutav tööandja hüvitab kannatanule järgmised lisakulud, kui nende tegemise vajaduse on kinnitanud raviarst:

- 1) proteesid ja abivahendid;
- 2) retseptiravimid;
- 3) sanatooriumituusikud;
- 4) sõidukulud raviasutusse või sanatooriumi;
- 5) kulutused kannatanu kõrvaliseks hoolduseks.

Tööandja likvideerimise korral õigusjärglaseta hüvitab varalise kahju riik (Sotsiaalkindlustusameti kaudu).

C. Ravikindlustussüsteemi poolt hüvitiste osutamise eesmärk on sätestatud Ravikindlustuse seaduse §-s 2 lg 1: kindlustatud isikute haiguste ennetamine ja ravi, ravimite ja meditsiiniliste abivahendite ostmise rahastamine ning ajutise töövõimetuse hüvitiste ja muude hüvitiste maksmine.

Artikkel 35

Sotsiaalhoolekande seaduse kohaselt on rehabilitatsiooniteenus puudega isiku iseseisva toimetuleku, sotsiaalse integratsiooni ja töötamise või tööle asumise soodustamiseks osutatav teenus, mida finantseeritakse riigieelarvest. Rehabilitatsiooniteenust osutavad asutused, kes on registreeritud rehabilitatsiooniteenuse osutajana majandustegevuse registris.

Sotsiaalministeerium on asutanud Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskuse. Keskuses on erivajadustega inimestel võimalik valmistuda tööeluks ning õppida erinevaid tööoskusi. Samuti nõustab Keskus kodu või töökeskkonna kohendamisel ning abivahendi valikul ja kasutamisel.

Töötukassa osutab puude või pikaajalise tervisehäirega inimestele tööturuteenuseid, mille eesmärgiks on puudest või terviseseisundist tingitud takistuste kõrvaldamine töökoha saamisel ja töötamisel. Samuti rahastab Töötukassa tööruumide- ja vahendite kohendamist, töötamiseks vajaliku tehnilise abivahendi andmist, tugiisikuga töötamist, tööintervjuul abistamist. Seda finantseeritakse töötuskindlustusmaksest ja riigieelarvest. Tööhõiveprogrammi 2014-2015 alusel osutatakse nimetatud teenuseid võrreldes tööturuteenuste ja -toetuste seaduses sätestatuga soodsamatel tingimustel, samuti osutatakse muid tööturuteenuseid (karjääriinfo vahendamine, töötusnõustamine, individuaalne töölerakendamine, nõustamine töölesaamise takistuste kõrvaldamiseks).

Artikkel 36

Artikli 36 lõikes 1 käsitletud erinevate hõlmatud juhtumite suhtes viidatakse järgmistele koodeksi IX osa artiklitele:

- ajutine töövõimetus – Artikkel 65;
- sissetuleku teenimise võime täielik kaotus – Artikkel 66;
- toitja kaotus – Artikkel 66.

B.

1) Ajutine töövõimetus

Jaod I ja II, Artikkel 65

a. Töövõimetusel või kutsehaigusest põhjustatud ajutise töövõimetusel korral on haigushüvitise määr 100% kindlustatu kalendripäeva keskmisest tulust Maksu- ja Tolliametite andmete alusel. Keskmise tulu arvutatakse isikule arvestatud või makstud sotsiaalmaksu alusel. Kindlustatu keskmise tulu arvestamise kohta vt. Artikli 16 all esitatud informatsiooni. Arvessevõetavate tulude ülempiiri ja haigushüvitise maksustamise kohta vt. samuti Artikli 16 all esitatud informatsiooni.

c. 2013. aastal oli Artikli 65 lõige 6 (c) kohaselt välja valitud meesoskustöölise ühe kuu brutotöötasu 1062,06 eurot (vt. samuti Artiklit 16).

d. Standardse hüvitisaja ühe kuu haigushüvitise suurus 2013. aastal tööõnnetusest või kutsehaigusest põhjustatud ajutise töövõimetusel (statsionaarse ravi) korral oli:

$1,00 * 1062,06 = 1062,06$ eurot.

e, f. Peretoetuste suurus kahe lapsega standardsele hüvitisajale oli 2013. aastal 38,35 eurot kuus. Peretoetuste maksmine ei ole seotud vanema töötamise ega muude sotsiaalkindlustushüvitiste saamisega, st. samasugust peretoetust makstakse nii töötamise kui ka haigusperioodi ajal.

g. Standardse hüvitisaja haigushüvitise brutoasendusmäär on seega:

$(1062,06 + 38,35) / (1062,06 + 38,35) = 100,0\%$

Sissetuleku teenimise võime täielik kaotus

Püsiva töövõimetusel korral makstava töövõimetuspensionini kohta vt. Artikli 56 all esitatud informatsiooni. Töövõimetuspensionini finantseeritakse sotsiaalmaksust.

Lisaks riiklikule pensionile maksab õnnetuse eest vastutav tööandja tervisekahjustuse eest perioodilist hüvitist.

Võlaõigusseaduse alusel tuleb tervise kahjustamise või kehavigastuse tekitamise puhul hüvitada täielikult või osaliselt töövõimetusel tekkinud kahju, sealhulgas sissetulekute vähenemisest ja edasiste majanduslike võimaluste halvenemisest tekkinud kahju, s.o eelkõige saamata jäänud tulu.

Kahju tuleb hüvitada perioodiliste rahaliste maksetena, välja arvatud juhul, kui vastavalt kahju iseloomule on mõistlik kahju hüvitamine ühekordselt makstava rahasummana.

Enne 1.07. 2002 toimunud juhtumite puhul, mille kohaldub Vabariigi Valitsuse 10. juuni 1992 a. määrus nr. 172, võrdub hüvitise määr kannatanu keskmise brutotöötasu vigastusele või haigusele eelnenud 12 kuu jooksul, korrutatud töövõimekaotuse protsendiga, ning sellest lahutatakse maha selle tervisekahjustuse alusel määratud riiklik töövõimetuspension.

Tööandja likvideerimisel õigusjärglaseta võtab hüvitise maksmise üle riik (Sotsiaalkindlustusamet). Alates 2007. aastast indekseeritakse riigi poolt makstavat perioodilist hüvitist iga aasta 1. aprillil pensioniindeksiga, mis on üldjuhul suurem võrreldes varem kasutatud tarbijahinnaindeksist.

Toitja kaotus

Toitja kaotuse korral makstava toitjakaotuspensioni kohta vt. Artikli 62 all esitatud informatsiooni.

Lisaks sätestab võlaõigusseadus, et kui isikul, kelle surm põhjustati, oli surma ajal seadusest tulenev kohustus teist isikut ülal pidada, peab kahju hüvitamiseks kohustatud isik maksma sellele isikule mõistliku rahalise hüvitise, mis vastaks ülalpidamise suurusele, mida surmasaanu oleks oma eeldatava eluea kestel sellele isikule andnud. Samuti tuleb maksta hüvitist ka isikule, kelle ülalpidamise kohustus oleks surmasaanul tekkinud tema eeldatava eluea jooksul tulevikus või kes oli surma ajaks eostatud, aga veel mitte sündinud.

Ülalpeetavale tuleb kahju hüvitada perioodiliste rahaliste maksetena.

Enne 1.07.2002 toimunud juhtumite puhul maksab tööandja kannatanu surma korral Vabariigi Valitsuse 10. juuni 1992 a. määruse nr. 172 alusel igakuulist hüvitist töövõimetutele isikutele, kes olid surnud isiku ülalpidamisel või kellel oli tema surma päevaks õigus saada temalt ülalpidamist, surnud isiku lapsel, kes sündis pärast tema surma, samuti ühel vanematest, abikaasal või muul perekonnaliikmel, kui ta ei tööta ning hoolitseb surnud isiku alla 8 aasta vanuste laste, vendade, õdede ja lastelaste eest. Isikutele, kellel on õigus saada hüvitust toitja surma puhul, hüvitatakse kahju surnud isiku keskmise kuusissetuleku ulatuses, millest arvatakse maha talle endale ja tema ülalpidamisel olnud töövõimelistele isikutele, kellel ei ole õigust saada kahju eest hüvitust, kuuluv osa. Nimetatud isikutele makstavast hüvisest arvestatakse maha neile makstava toitjakaotuspensioni suurus.

Tööandja likvideerimisel õigusjärglaseta võtab hüvitise maksmise üle riik (Sotsiaalkindlustusamet). Alates 2007. aastast indekseeritakse riigi poolt makstavat perioodilist hüvitist 1. aprillil pensioniindeksiga, mis on suurem võrreldes varem kasutatud tarbijahinnaindeksist.

C. Osalise töövõimetuse korral makstakse vähendatud pensionit vastavalt riikliku pensionikindlustuse seaduse §18 lõigetele 2 ja 3. Vt. Artikli 56 all esitatud informatsiooni.

D. Perioodilisi hüvitisi ei saa asendada ühekordselt makstava summaga.

Artikkel 37

Arstiabi ja haigushüvitise saamiseks staažinõuet ei ole. Kui töövõimetuspensioni saamiseks on Riikliku pensionikindlustuse seaduses üldiselt ette nähtud staažinõue, siis töövõimetuspensioni määramiseks staažinõuet ei ole, kui püsiva töövõimetuse põhjuseks on Eesti õigusaktide alusel tuvastatud töövigastus või kutsehaigus (Riikliku pensionikindlustuse seaduse §15 lg 2).

Artikkel 38

1. Hüvitist makstakse kogu hõlmatud juhtumi kestuse jooksul (vt. Artikleid 12, 18, 58 ja 64).

2. Ooteperiood tööõnnetusest ja kutsehaigusest tingitud ajutise töövõimetuse puhul on üks päev. Kui üldhaigestumise puhul muutus alates 1.07.2009. a ooteperioodi pikkus, siis tööõnnetuste ja kutsehaiguste puhul jäi see endiseks. Samuti maksab kogu hüvitise endiselt välja Eesti Haigekassa.

3. Hüvitiste maksmise või osutamise peatamine toimub samadel alustel nagu viidatud Artiklite 12, 18, 58 ja 64 all.

Täienduseks ratifitseerimata aruande vormi kohta (Miscellaneous):

(a) Püsiva töövõime kaotuse määramise osas võib kaevata Sotsiaalkindlustusameti juures asuvasse vaidluskomisjoni või kohtusse, kahju hüvitise osas saab kaevata kohtusse.

(b) *Palun vaadake teksti ülevalpool.*

(c) Sotsiaalministeerium teostab järelevalvet oma valitsemisalas. Siseauditi osakonna põhiülesandeks on anda sõltumatu hinnang ministeeriumi ja selle valitsemisala asutuste tegevuse seaduslikkuse, sihipärasuse, säästlikkuse, tõhususe ja mõjususe kohta.

Terviseamet teeb järelevalvet oma tegevusvaldkonnas, milleks on tervishoid; nakkushaiguste seire, ennetus ja tõrje; keskkonnatervis; kemikaaliohutus ja meditsiiniseadmete ohutus. Samuti lahendab amet oma tegevusvaldkonnas isikute avaldusi ja taotlusi, sh ravikvaliteedi osas.

Maksu- ja Tolliamet teostab riiklikku järelevalvet riiklike maksude arvestamise ja tasumise õigsuse ning maksusoodustuste kohaldamise osas, maksuvõlgade sissenõudmise, maksuvõla tasumise ajatamise, maksuvõla mahakandmise ja kustutamise osas.

Riigikontroll uurib, kuidas riik ja kohalikud omavalitsused on maksumaksja raha kulutanud ning mida selle eest pakkunud. Riigikontroll viis 2007. a läbi auditi „Riigi tegevus tööõnnetuste vähendamisel“ ning 2011.a „Järelaudit riigi tegevusest turvalise töökeskkonna tagamisel“. Auditid hõlmasid ka tööõnnetuste ja kutsehaiguste kompenseerimist ning kannatanutele rehabilitatsiooni tagamist.

(d) Eraldi aruandeid ei ole.

Käesolevas aruandes viidatud seadused on kättesaadavad järgmistel aadressidel (eesti keeles):

1. Töötervishoiu ja tööohutuse seadus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/110022012005>
2. Võlaõigusseadus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/108072011021>
3. Ravikindlustuse seadus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/110062011008>
4. Riikliku pensionikindlustuse seadus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/127032012012>

Käesolevas aruandes viidatud määrused on kättesaadavad järgmistel aadressidel (eesti keeles):

1. Püsiva töövõimetus, selle tekkimise aja, põhjuse ja kestuse tuvastamise tingimused ja kord ning töövõimetus põhjuste loetelu:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/101062012011>
2. Riikliku pensioni määramise, ümberarvutamise ja maksmise juhend:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13165299>
3. Ajutise töövõimetus hüvitise määramiseks ja maksmiseks vajalike dokumentide ja andmete koosseis ning hüvitise määramise ja maksmise kord:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13293045>
4. Töövõime kaotuse protsendi määramise kord: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13027896>
5. Kutsehaiguste loetelu: <https://www.riigiteataja.ee/akt/897867>
6. Tööhõiveprogramm 2014–2015: <https://www.riigiteataja.ee/akt/128042014003>

III.

Eesti ei ratifitseerinud 2004. aastal koodeksi VI osa töövigastushüvitise kohta, kuna töövigastuse puhul makstud hüvitised ei vastanud koodeksis sätestatud tingimustele ning täielikult polnud

väljastatud arstiabi puhul ka patsiendi omaosalus mitterahaliste hüvitiste (arstiabi ja ravimid) kulutuste katmises tööõnnetuse või kutsehaiguse puhul.

Aruandeperioodil muudatusi pole toimunud.

Eesti ei saa ka käesoleval ajal ratifitseerida VI osa, kuna puudub tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse süsteem ning pole väljastatud kannatanu omaosalus artiklis 34 määratletud arstiabi osas.